

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	L. van der Leije	Datum	20 maart 2025
E-mail	lena.van.der.leije@utrecht.nl	Kenmerk	30213924
Type brief	Voortgangsbrief	Onderwerp	Gevolgen kabinetsbeleid op Asiel en Integratie
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Asiel en integratie

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren we u over de impact van het huidige kabinetsbeleid op asiel en migratie voor Utrecht en hoe we daarmee omgaan.

Ingrijpend asielprogramma kabinet heeft grote impact op Utrecht

Het nieuwe kabinet heeft een ingrijpend asielprogramma, dat stevige gevolgen heeft voor de opgaven op het gebied van opvang van ongedocumenteerde mensen, (dakloze) EU-(arbeids)migranten, asielzoekers en inburgeraars. Het Rijksbeleid staat bovendien op gespannen voet met Utrechts lokaal beleid, de verwelkomende stad die we willen zijn, de uitgangspunten van Utrecht als mensenrechtenstad en op onderdelen met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De humanitaire ondergrens staat onder druk. Deels gaat het om voornemens en wetsvoorstellen die nog niet ten uitvoer zijn gebracht: dat maakt het onzeker of en op welke manier het Rijksbeleid wordt uitgevoerd en wat de gevolgen zijn voor lokaal beleid. We doen onze uiterste best om de humanitaire ondergrens te bewaken en te voorkomen dat we structuren afbreken die we later mogelijk met hoge kosten weer moeten opbouwen.

In de [brief](#) van 11 juni 2024 hebben we u geïnformeerd over de gevolgen van het Hoofdlijnenakkoord. Inmiddels is een deel van deze beleidsvoornemens verder uitgewerkt of in werking getreden. Hieronder zetten we per opgave de belangrijkste ontwikkelingen in het kabinetsbeleid op een rij en de impact daarvan voor het Utrechts beleid en onze doelgroepen. Voor de opgave Inburgering ontvangt u in Q2 ook een brief over de voortgang en resultaten, inclusief de toegezegde Rapportage Inburgering. Over de opvang van Oekraïense vluchtelingen bent u onlangs geïnformeerd in [de brief van 12 maart](#).

Continuering opvang ongedocumenteerde mensen onzeker zonder Rijksmiddelen

In onze [brief van 28 januari jl.](#) informeerden wij u over de ontwikkelingen rondom de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV). Hier noemen we alleen kort de stand van zaken.

We hebben in Utrecht 235 plekken voor ongedocumenteerde mensen en begeleiden hen naar een bestendige oplossing. Dat is legaliseren van verblijf, doormigratie of terugkeer naar land van herkomst. Met het stopzetten van de LVV en de Rijksbijdrage hiervoor vanaf 1 januari 2025 ontstonden grote risico's op dakloosheid voor deze mensen en daarmee ook voor de veiligheid en volksgezondheid in de stad.

Zoals reeds met u gedeeld heeft in Utrecht een aantal deelnemers bezwaar aangetekend tegen de beëindiging van de LVV en heeft de voorzieningenrechter hen in het gelijk gesteld (zie [raadsbrief van 28 januari](#)). Het Rijk blijft hierdoor bijdragen aan de opvang van deze ongedocumenteerde mensen in de Utrechtse opvang tot in ieder geval 4 weken na beslissing op bezwaar. Na deze uitspraak over het bezwaar en de vervolgprocedures, stellen wij de raad zo spoedig mogelijk op de hoogte over de uitkomst en de gevolgen.

(Dakloze) EU-(arbeids)migranten: geen compensatie voor maatschappelijke opvang

Het aantal kwetsbare EU-(arbeids)migranten dat in problemen komt en op straat belandt groeit snel. In 2023 hielp Stichting Barka 608 unieke personen, waarvan 463 dakloos; tot en met september 2024 waren dit er al 659, waarvan 508 dakloos. Tijdens de Koudweerregeling werden in de winter 2022-2023 per nacht gemiddeld 45 dakloze EU-arbeidsmigranten opgevangen; deze winter zijn dat er gemiddeld 80-90 per nacht. Dit betreft vooral (Oost-)Europese burgers die als arbeidsmigranten hierheen komen en dakloos raken na het verlies van hun baan, omdat hun huisvesting vaak gekoppeld is aan hun arbeidscontract. Deze toenemende problematiek vraagt om een bredere, gecoördineerde aanpak. Die is er nu nog onvoldoende. In de tussentijd ondersteunen we deze groeiende groep wel zo goed mogelijk met onderstaande initiatieven

Huidige aanpak

- Zeer kwetsbare dakloze EU-arbeidsmigranten vangen we op in het kader van universele mensenrechten. Dit doen we in een intensieve samenwerking met Stichting Barka. Van de mensen die Stichting Barka afgelopen jaar heeft ondersteund, is ongeveer 40 procent duurzaam teruggekeerd naar werk (incl. huisvesting), dan wel naar het land van herkomst. Voor de overige cliënten was het perspectief divers en daarmee ook de ondersteuning: van hulp bij het aanvragen van een uitkering of paspoort tot begeleiding richting verslavingszorg en opvang.
- Er is een informatiepunt ingericht voor EU-(arbeids)migranten bij het Utrecht International Center (UIC). Via een aparte [raadsbrief](#) wordt u hier nader en uitgebreider over ingelicht.
- Daarnaast loopt sinds eind 2023 een pilot met incidenteel Rijksgeld voor de opvang en begeleiding van zeer kwetsbare, dakloze EU-arbeidsmigranten die geen recht hebben op Wmo-voorzieningen. Dit jaar komt het Rijk met een besluit over het structureel maken van deze middelen en mogelijk een landelijke uitbreiding. Op basis van de gesprekken die we voeren met de Ministeries van VWS en SZW, gaan we er vanuit dat de pilot wordt doorgezet, maar is nog geen zekerheid. In de voorjaarsnota 2024 is aanvullend budget van 800.000 euro vrijgemaakt voor een periode tot 2029 om zowel de groeiende groep dakloze EU-arbeidsmigranten als de groep ongedocumenteerde mensen te proberen zo goed mogelijk te helpen.
- Verder willen we werken met de 'Checklist Gelijke Behandeling EU-burgers', die het Rijk in 2024 heeft uitgebracht. Deze checklist maakt inzichtelijk welke EU-arbeidsmigranten wettelijk aanspraak kunnen maken op voorzieningen uit de Wmo. Ongeveer 30 procent van de huidige populatie dakloze EU-burgers in Utrecht zou recht hebben op maatschappelijke opvang in het kader van de Wmo. Dat bleek uit de indicatieve impactanalyse die we hebben uitgevoerd. Voor deze groep gaan we inzetten op: opvangplekken, begeleiding naar hernieuwd perspectief, extra uitvoeringsbudget voor het werken met de checklist, de bijbehorende Wmo-toets en begeleiding. Het Rijk ziet dit niet als taakverzwaring voor gemeenten en biedt geen compensatie, ook niet voor

de implementatie van deze rechtentool. Deze wettelijke taak moet dus extra worden uitgevoerd door een klein team met binnen de bestaande (centrumgemeente-)middelen voor de maatschappelijke opvang. We blijven, samen met andere (G4) gemeenten, inzetten op de lobby richting het Rijk voor meer middelen om deze verbreding en verzwaring te financieren. Door alvast ervaring op te doen met de checklist, krijgen we goed zicht op de structurele kosten voor de uitvoering van de checklist. Daarnaast is het werken met de checklist een mogelijk aanknopingspunt om in de toekomst te achterhalen waar dakloze Eu-arbeidsmigranten hebben gewerkt en gewoond. Daarmee willen we proberen andere gemeenten, bedrijven en woonsituaties te achterhalen en vanuit daar grondoorzaken meer in beeld te krijgen en op te kunnen handelen. Dit vraagt meer dan wat we op dit moment aankunnen en zullen we betrekken bij de voorjaarsnota 2026.

Utrechtse inzet

In 2020 heeft de commissie-Roemer aanbevelingen gedaan voor een landelijke integrale aanpak EU-arbeidsmigratie waarin – naast dakloosheid – aandacht is voor zorg, werk/bedrijven en huisvesting. Een belangrijk deel van de aanbevelingen is nog niet uitgevoerd door het Rijk. Onze lobby is erop gericht dat alsnog te bewerkstelligen.

Gezien de beperkte financiële en personele bezetting concentreren we ons nu op het implementatietraject voor de Checklist Gelijke Behandeling. Daarnaast zijn we met een zoektocht bezig naar meer kleinschalige opvanglocaties, in alle krapte die we hebben in de stad (en financieel), voor dakloze EU-arbeidsmigranten; en een kleinschalige 24-uursopvang voor Europese vrouwen, zodat deze beter begeleid kunnen worden naar herstel dan nu het geval is vanuit de extra plekken in de nachtopvang.

Met o.a. de aanpak voor Overlast Criminele Vreemdelingen (OCV) proberen we het hoofd te bieden aan de toenemende problematiek op straat waarbij meer en meer sprake is van verward gedrag en alcoholmisbruik. We blijven zoeken naar oplossingen voor deze mensen in de bestaande keten. We verwachten daarin wel stappen te moeten zetten die een veilige opvang en inloop kunnen blijven garanderen zowel voor de mensen die worden opgevangen, de veiligheid op straat als voor de professionals.

Naast de lobby richting het Rijk ten aanzien van de gecoördineerde aanpak, richt een lobby vanuit VNG en G4 zich specifiek op het versneld behandelen en invoeren van het toelatingsstelsel voor uitzendbureaus, vanuit de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (Wtta).

Uitvoering moties gecoördineerde aanpak Eu (arbeids)migranten

De gemeenteraad heeft in november [Motie 416](#) aangenomen, die oproept om te komen tot een lokale integrale, gecoördineerde aanpak voor EU-(arbeids)migranten, overeenkomstig met de aanbevelingen voor gemeenten van de commissie-Roemer. Gezien de financiële situatie van de gemeente is het niet mogelijk nu al uitvoering te geven aan de uitvoering van deze moties. Wij komen bij de presentatie van de voorjaarsnota met een voorstel ten aanzien van deze aanpak.

Asiel en migratie: onzekerheid en versobering

De nieuwe wetgevingsvoorstellen op asiel en migratie volgen elkaar snel op. In deze [Kamerbrief](#) van 22 november 2024 staat omschreven wat de planning is voor een aantal wetsvoorstellen op asiel: asielnoodmaatregelenwet, asielcrisiswet, het tweestatusstelsel, intrekken spreidingswet en implementatie Europees Asiel- en Migratiepact. Dit gaat om ingrijpende wijzigingen en zorgt voor veel onzekerheid de komende periode voor de asielzoekers zelf en dat horen we ook terug uit de stad. Ook is het nog onzeker wat de impact hiervan is voor gemeenten. Daarnaast is er sprake van een stevige versobering van de budgetten asiel en migratie op de Rijksbegroting vanaf 2027, onder

andere voor het COA en de IND. Hiermee anticipeert het Rijk op de aanname dat er dan een lagere instroom van asielzoekers en andere migranten zal zijn door nieuw landelijk en Europees beleid. Ook bezuinigt het Rijk al vanaf 2025 op de juridische hulp op de AZC's aan asielzoekers door Vluchtelingenwerk. Vanuit de gemeente volgen we de internationale en landelijke ontwikkelingen op de voet. We trekken op met de VNG, G4 en de provincie Utrecht in onze lobby naar het Rijk om zichtbaar te maken wat de negatieve consequenties zijn van deze en andere maatregelen en blijven scherp op de uitvoerbaarheid.

Asielopvang: opgave Spreidingswet

In 2024 werd de Spreidingswet ingevoerd. Op 23 december 2024 bent u via een [brief](#) geïnformeerd over het verdeelbesluit van de minister van A&M. Daarin is bepaald dat gemeente Utrecht nu de wettelijke taak heeft om voor 1 juli 2025 1.946 asielopvangplekken (waarvan 152 voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen) door het COA te laten realiseren. In onze [brief](#) van 17 april 2024 stond ons streven om ten minste 75% hiervan te realiseren in de 1e cyclus van de spreidingswet (voor 1 juli 2025) en op termijn 100%. Dit vanwege de schaarste aan locaties en de doorlooptijd van ruimtelijke ontwikkelingen. We verwachten nu 80% te realiseren, onder de voorwaarde dat locatie Pahud de Mortangesdreef (300 plekken), die in november 2026 afloopt, wordt verlengd. 80% halen we door:

- de opening van de nieuwe locatie Vlampijpstraat begin mei voor de duur van 3 jaar (220 plekken);
- de verlenging van de Bizetlaan voor statushouders tot 1 februari 2026 (50 plekken).

Het nieuwe kabinet is voornemens de Spreidingswet in te trekken, mogelijk al in 2025. Daarmee vervallen de wettelijke taken en budgetten van gemeenten voor het zoeken naar en beschikbaar stellen van locaties voor asielopvang. Als Rijksmiddelen zouden wegvallen voor de zoektocht naar nieuwe locaties en we dit niet meer kunnen financieren, leggen we dat voor aan de raad. Daarnaast hebben we met het Rijk en COA eerder afspraken gemaakt over de cofinanciering van onze lokale uitgangspunten, namelijk kwalitatieve, duurzame en kleinschalige opvang op basis van het Plan Einstein concept. Het is helaas momenteel onzeker of het COA zich bij verlenging van locaties of bij nieuw te ontwikkelen locaties kan of wil houden aan deze (financiële) afspraken. Dit is momenteel onderwerp van bestuurlijke gesprekken met het COA.

Naast de locaties in het kader van de Spreidingswet, zijn we met het COA in gesprek over een opvanglocatie voor langere tijd (duurzame opvang), volgens de kaders die uw raad heeft vastgesteld. Wij betrekken u als we verder zijn met het invullen van de lokale kaders. Daarnaast hebben we een tijdelijke noodopvang in de Jaarbeurs. Deze opvang met 100 plekken voor mannen (uitgevoerd door de Veiligheidsregio Utrecht) hebben we verlengd tot 1 april 2025, onder de voorwaarde dat de asielzoekers snel doorstromen naar opvang elders. In de praktijk blijkt dat COA dit niet lukt door een landelijk tekort aan opvangplekken. Mensen verblijven daardoor te lang in deze sobere voorziening (HUB), die niet voldoet aan de kwalitatief goede opvang die we in Utrecht beogen. We hebben daarom besloten dat deze locatie rond 1 april sluit voor de opvang van asielzoekers. COA zal de bewoners overplaatsen naar andere opvanglocaties in het land.

De VNG heeft ingestemd met de verhoging van het bedrag voor BRP-straten, waardoor Utrecht kostendekkend een BRP-inschrijffoorziening kan realiseren voor 1000 inschrijvingen, waarover we u in de [brief](#) van 4 december 2024 voor het laatst informeerden.

Steeds meer alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV)

We zien een stijgende vraag naar opvang van AMV in de stad. Dit komt doordat er sinds 2024 een wettelijke opgave is vanuit de spreidingswet voor 152 plekken AMV-opvang door COA en vanuit de

taakstelling huisvesting statushouders een opgave voor 69 plekken AMV-opvang door Nidos. De opening van locatie Nidos op de Amsterdamsestraatweg (9 plekken voor AMV) is uitgesteld vanwege personeelstekort bij Nidos en opent naar verwachting in april als Nidos de kwaliteit van de begeleiding daar goed op orde heeft. Een groter aantal AMV-plekken doet een groter beroep op de zorg en ondersteuning voor deze groep, waarvoor de gemeentelijke middelen onvoldoende meegroeien. Hier hebben we aandacht voor bij het uitbreiden van het aantal AMV-plekken. Ook vraagt de VNG meer budget voor jeugdhulp voor deze groep. Verder blijven we ons inspannen met onze partners Nidos en COA om de vele verhuizingen van AMV tussen verschillende opvanglocaties in het land te verminderen.

Wetsvoorstel bemoeilijkt huisvesting statushouders

In [deze raadsbrief](#) van 24 januari 2025 bent u geïnformeerd over de stand van zaken van de taakstelling huisvesting statushouders en het provinciaal toezicht hierop. Het ministerie van VRO heeft op 17 februari 2025 een wetsvoorstel gepubliceerd om voorrang op huisvesting te verbieden voor statushouders. Dit wetsvoorstel heeft grote consequenties voor zowel de statushouders zelf, de asielopvang, de inburgering en de stad. Wanneer deze wet realiteit wordt valt het volgende te verwachten: een grote druk op de asielopvang en inhumane woonsituaties bij verblijf in eigen netwerk met overbewoning, minder leefbaarheid en meer dakloosheid tot gevolg. Voor statushouders zelf komt hun inburgering lange tijd stil te staan en daarmee het meedoen aan de samenleving. Daarnaast wil het Rijk de taakstelling pas op een later moment afschaffen. De gemeenten zijn dus tot die tijd nog wel verplicht statushouders te huisvesten, terwijl de mogelijkheden om dat te doen ernstig worden belemmerd.

Daarom hebben we meteen na bekendmaking van dit wetsvoorstel met 16 steden de stevige boodschap afgegeven dat het wetsvoorstel ingetrokken moet worden. Ook de VNG roept op af te zien van dit wetsvoorstel, in hun reactie op de internetconsultatie.

Tegelijkertijd kondigde de minister Asiel & Migratie in de [Kamerbrief](#) van 14 februari 2025 maatregelen aan, voor het sneller huisvesten van statushouders. Doel is de uitstroom uit AZC's te stimuleren, omdat met de huidige trend op 1 januari 2026 de helft van de bewoners op AZC's statushouder is. Hierin zijn vergoedingen voor gemeenten opgenomen wanneer zij meer plekken creëren voor statushouders, zoals doorstroomlocaties, het inrichten van (on)zelfstandige woonruimte en verblijf in hotels. Het gaat hierbij voornamelijk om zeer tijdelijke oplossingen en het is onduidelijk waar statushouders daarna terecht kunnen, gezien het hiervoor beschreven voornemen de voorrang voor statushouders bij huisvesting af te schaffen. De VNG heeft op 19 februari 2025 een kritische [reactie](#) gegeven op deze tegenstrijdige maatregelen, die we van harte steunen.

Inburgering: geen passende financiering voor uitvoering Wet Inburgering 2021

Het Rijk komt [bestuurlijke afspraken](#) over passende financiering voor de uitvoering van de Wet Inburgering 2021 niet na. Het uitvoeringsbudget voor inburgering groeit in 2025 en naar verwachting ook in 2026 niet mee met het aantal inburgeraars, terwijl de instroom van zowel statushouders als gezinsmigranten op dit moment twee keer zo groot is dan het aantal waarop het uitvoeringsbudget is gebaseerd. De verwachting is dat in 2025 en 2026 de verdubbeling van de instroom aanhoudt. De VNG en G4 hebben meerdere keren gepleit voor het nakomen van bestuurlijke afspraken door in passend uitvoeringsbudget te voorzien, tot op heden zonder resultaat. Dit getuigt van onbehoorlijk bestuur. Daarnaast groeit ook het re-integratiebudget en de uitvoeringsmiddelen van Werk en Inkomen voor de begeleiding naar werk of participatie op grond van de Participatiewet niet mee met de hogere aantallen inburgeringsplichtigen. Er zijn vanaf 2025 onvoldoende middelen om uitvoering te kunnen geven aan de Wet Inburgering 2021 en begeleiding naar werk of participatie op grond van de Participatiewet.

Datum 20 maart 2025
Ons kenmerk 30213924

Het Rijk voert in 2025 een bekostigingsonderzoek uit naar de kosten voor de uitvoering van de Wet Inburgering 2021. Op basis daarvan neemt het Rijk naar verwachting in 2026 een besluit over structurele financiering. Met oog op landelijke ontwikkelingen zoals de (voorgenomen) maatregelen omschreven bij asiel en huisvesting statushouders voorzien we grote risico's. Het is hoogst onzeker of het Rijksbudget vanaf 2027 wel passend is bij de wettelijke taken. Ook is het mogelijk dat het Rijk het inburgeringsstelsel aanpast en mogelijk zover versobert dat we negatieve gevolgen voor inburgeraars en de stad en daarmee hogere kosten voorzien.

Aan de raad is toegezegd om in 2026 voorstellen voor te leggen voor een definitieve inrichting van de Utrechtse inburgeringsaanpak vanaf 2027. We benutten 2025 voor het herijken van onderdelen van de dienstverlening van de gemeente en opdrachtnemers om beschikbare middelen zo effectief en efficiënt mogelijk in te zetten. Daarin onderzoeken we ook of we alle onderdelen van de wet willen en kunnen blijven uitvoeren. Tegelijkertijd blijven we samen met de G4 bij het Rijk aandacht vragen voor het nakomen van bestuurlijke afspraken en de noodzaak van structureel passend (uitvoerings-) budget voor uitvoering van de Wet Inburgering 2021.

Tot slot: nader in gesprek

Door de nieuwe kabinetsplannen en afnemende Rijksbudgetten komen onze voorzieningen nog verder in de knel. We hebben te maken met schaarse ruimte in de stad; onze partners en de uitvoerend professionals staan onder druk en die druk neemt verder toe. Het is een uitdaging om aan onze wettelijke taken te blijven voldoen en de humanitaire ondergrens te blijven bewaken.

We begrijpen dat deze brief veel informatie bevat en de consequenties wellicht lastig te overzien zijn. We zijn voornemens om een technische sessie hierover te organiseren in mei. Daar informeren wij u over de laatste ontwikkelingen op alle bovengenoemde onderwerpen, de samenhang tussen die ontwikkelingen en de impact op Utrecht. We nemen hierin ook de opvang van Oekraïense vluchtelingen mee.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,